

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania M. Ł.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Siedlcach
o prawo do świadczenia rehabilitacyjnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 marca 2024 r.,
zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Okręgowego w Siedlcach
z dnia 28 sierpnia 2023 r., sygn. akt IV Ua 7/22,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 18 stycznia 2022 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 12 sierpnia 2020 r. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej M. Ł. prawo do świadczenia rehabilitacyjnego od 14 grudnia 2019 r. na okres 6 miesięcy.

Na skutek apelacji organu rentowego wyrokiem z 2 grudnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 18 stycznia 2022 r. w ten sposób, że oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Od niniejszego wyroku w dniu 27 czerwca 2023 r. ubezpieczona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika wniosła skargę kasacyjną. W jej treści nie zawarto wartości przedmiotu zaskarżenia. W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniosł o jej odrzucenie jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. oraz zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych. W uzasadnieniu swojej odpowiedzi organ rentowy ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 8.914,20 zł.

W dniu 7 lipca 2023 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych przedstawił skargę kasacyjną M. Ł. Sądowi Najwyższemu, który to zarządzeniem z 17 lipca 2023 r. – na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. – zwrócił skargę wraz z aktami sprawy Sądowi Okręgowemu w celu wezwania pełnomocnika ubezpieczonej do uzupełniania formalnego braku skargi kasacyjnej w drodze określenia wartości przedmiotu zaskarżenia, zważywszy, że sprawy w przedmiocie świadczenia rehabilitacyjnego nie kwalifikują się jako te, które są rozpatrywane bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) oraz ewentualnego rozstrzygnięcia o dopuszczalności skargi kasacyjnej. Przewodniczący IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wykonując zarządzenie Sądu Najwyższego, zobowiązał pełnomocnika ubezpieczonej do uzupełnienia skargi kasacyjnej z 27 czerwca 2023 r. poprzez oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w terminie 7 dni pod rygorem odrzucenia skargi kasacyjnej. W piśmie procesowym z 1 sierpnia 2023 r. pełnomocnik M. Ł. dookreślił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 10.800 zł. Organ rentowy, wykonując zobowiązanie Sądu Okręgowego pismem procesowym z 23 sierpnia 2023 r., również przedstawił stanowisko w sprawie, wskazując, że hipotetyczna wysokość świadczenia rehabilitacyjnego na okres kolejnych 6 miesięcy tj. od 14 grudnia 2019 r. do 10 czerwca 2022 r. wyniesie 8.914,20 zł.

Postanowienie Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 28 sierpnia 2023 r. ubezpieczona, reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, zaskarżyła w całości, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść postanowienia, a mianowicie art. 398⁶ § 2 k.p.c. poprzez jego wadliwe zastosowanie i odrzucenie skargi przyjmując, że jej wniesienie na gruncie niniejszej

sprawy jest niedopuszczalne, podczas gdy pełnomocnik ubezpieczonej w piśmie z dnia 1 sierpnia 2023 r. uzupełnił brak skargi kasacyjnej w terminie, wskazując wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 10.800 zł. Ponadto w piśmie z dnia 10 sierpnia 2023 r. wskazał na sposób obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia i brak podstaw do odrzucenia skargi kasacyjnej. W oparciu o powyższy zarzut ubezpieczona wniosła o uchylenie skarżonego postanowienia Sądu Okręgowego oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm prawem przepisanych. Uzasadniając zażalenie, ubezpieczona podniosła, że Sąd Okręgowy całkowicie bezrefleksyjnie i bez stosownego uzasadnienia przyjął stawkę dzienną wskazywaną przez organ rentowy będący w sprawie stroną postępowania zainteresowaną rozstrzygnięciem. Ponadto bez wyjaśnienia przyczyn swojego rozumowania całkowicie pominął wyliczenia prezentowane przez pełnomocnika ubezpieczonej, który uwzględnił wszystkie determinanty wpływające na wysokość świadczenia rehabilitacyjnego takie jak: wymiar pracy ubezpieczonej, wysokość wynagrodzenia, współczynniki określające podstawę wymiaru zasiłku chorobowego – odpowiednio 90% i 75% podstawy wymiaru. Rozbieżności pomiędzy wyliczeniami zaprezentowanymi przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i pełnomocnika ubezpieczonej sprowadzają się do ustalenia wysokości przyjętej stawki dziennej, co Sąd Okręgowy pominął. Zakład Ubezpieczeń Społecznych konsekwentnie podtrzymywał swoje stanowisko w zakresie uzasadnienia i dookreślenia podstawy obliczenia należnego świadczenia rehabilitacyjnego stanowiącego wartość przedmiotu zaskarżenia. Wyliczenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Sąd Okręgowy przyjął jako podstawę do odrzucenia skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie na postanowienie o odrzuceniu kasacji pozostaje bezzasadne.

Na wstępie należy poczynić uwagę o charakterze ogólnym, że Kodeks postępowania cywilnego nie stanowi o możliwości zaskarżenia zażaleniem orzeczeń Sądu Najwyższego, nie wyłączając postanowień Sądu Najwyższego o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Stronie nie przysługuje ani zażalenie w rozumieniu

art. 394¹ § 1 k.p.c. ani skarga kasacyjna (art. 398¹ k.p.c.). Wyłączenie z zaskarżenia wyroków Sądu Najwyższego wyprowadzane jest z ustrojowego usytuowania tego Sądu. Wzmiankowany już art. 394¹ § 1 k.p.c. zawiera zamknięty katalog spraw, w których przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. Postępowanie toczące się przed Sądem Najwyższym na skutek wniesionego zażalenia stanowi kontynuację postępowania przed sądami powszechnymi (A. Łazarska, K. Górski, Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-458¹⁶, uwagi do art. 394¹ k.p.c.). Natomiast Sąd drugiej instancji zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c. odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, niespełniającą wymogów określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., nieopłaconą oraz taką, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną. Natomiast w § 3 art. 398⁶ k.p.c. stanowi się, że Sąd Najwyższy odrzuca skargę kasacyjną, która podlegała odrzuceniu przez sąd drugiej instancji albo zwraca ją temu sądowi w celu usunięcia dostrzeżonych braków.

W przedmiotowej sprawie Sąd Najwyższy nie podziela argumentów strony skarżącej zmierzających do wykazania braku podstaw do odrzucenia skargi kasacyjnej. Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe, to znaczy, że jest możliwe – a w stosownych przypadkach może okazać się to konieczne – oznaczenie w nich wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia, a sądy kolejnych instancji mają obowiązek egzekwowania od stron oznaczenia tej wartości oraz uprawnienie do weryfikacji podanych kwot. Badanie wartości przedmiotu zaskarżenia oznaczonego w skardze kasacyjnej ma służyć ocenie czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi przez art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 i art. 26 k.p.c. O ile przepisy te służą ustabilizowaniu w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle – gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej – potrzeba taka nie występuje; przepis ten może być jednak stosowany przez analogię (J. Gudowski (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze. Artykuły 1-124, red.

T. Ereciński, Warszawa 2023, art. 25). Ważne jest, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, o których dopuszczalności stanowią przepisy procesowe (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 listopada 2022 r., III UZ 25/22, LEX nr 3521209). Wyłączenia dopuszczalności skargi kasacyjnej są określone art. 398² § 1. Kryterium wyróżniającym są określone wartości przedmiotu zaskarżenia i podstawa faktyczna określająca dobro tymi roszczeniami chronione (J. Paszkowski, Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-458¹⁶, uwagi do art. 398², s. 1719).

W orzecnictwie Sądu Najwyższego – co do zasady – przyjmuje się również, że powinność oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu kasacyjnym nie może ograniczać się jedynie do wskazania kwoty przekraczającej tę, która decyduje o dopuszczalności skargi, lecz powinien być rozumiany szerzej jako zobowiązanie do wykazania podstaw, na których opiera się wyliczenie, adekwatnych do przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 maja 2005 r., II UZ 25/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 383; 6 października 2009 r., II UZ 32/09, LEX nr 574543; 6 stycznia 2010 r., I UK 289/09, LEX nr 577827). Nawet określenie, na wezwanie sądu o uzupełnienie braków skargi kasacyjnej, wartości przedmiotu zaskarżenia w sposób arbitralny i dowolny, bez wykazania, że wartość ta znajduje potwierdzenie w regulacjach prawnych mających zastosowanie w sprawie, nie odpowiada przedstawionym wymaganiom (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2012 r., II PZ 38/11, LEX nr 1130381). Skarżąca, uzasadniając swoje stanowisko, trafnie nawiązuje do orzecnictwa sądowego, w tym postanowienia Sądu Najwyższego z 17 września 2020 r. (II UZ 13/20) z tym jednak zastrzeżeniem, że dokonała tego wybiórczo, pomijając zaistniałe na gruncie przedmiotowej sprawy istotne okoliczności. Sąd Najwyższy w powołanym postanowieniu zwrócił ponadto uwagę na to, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych uprawnionym sposobem prowadzenia dochodzenia – w trybie określonym w art. 25 § 1 k.p.c. – jest także zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2010 r., II UZ 10/10, LEX nr 611822). Oczywiście takie zestawienie powinno być oparte o kryteria obiektywne. Powyższe dotyczy również sytuacji, w której strona wskazuje

jako wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną widocznie błędną kwotę i jest oczywiste, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż wymagana przez art. 398² § 1 k.p.c. Zdaniem Sądu Najwyższego, skoro nie budzi wątpliwości, bo jest oczywiste to, że dana wartość jest niewystarczająca, to traktowanie tego rodzaju oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia jako braku formalnego i wdrażanie procedury zwrotu skargi, stanowiłoby jedynie zbędne przedłużanie postępowania. W takiej sytuacji wystarczy więc sprawdzenie podanej wartości przez ustalenie wartości prawidłowej i odrzucenie skargi, na podstawie art. 398⁶ § 2 lub 3 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c., jako niedopuszczalnej (postanowienie Sądu Najwyższego: z 21 lipca 2015 r., III UZ 4/15, LEX nr 2051112; 19 maja 2016 r., II UZ 7/16, LEX nr 2057621). Art. 398² k.p.c. ma charakter bezwzględny i nie jest dopuszczalne dowolne, zależne wyłącznie od woli stron „oznaczenie” wartości przedmiotu zaskarżenia po to, ażeby uzyskać uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której skarga taka jest niedopuszczalna (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 marca 2023 r., III CZ 328/22, LEX nr 3509975).

Zestawiając ze sobą wyliczenia stron, Sąd Okręgowy przyjął za właściwe wyliczenia dokonane przez organ rentowy, które oparte zostało na obowiązujących przepisach prawa tj. art. 19 ust. 3 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz wydanym na podstawie powołanego przepisu obwieszczeniu Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 20 sierpnia 2019 r. W razie wystąpienia wątpliwości co do wskazanej w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia sąd drugiej instancji jest nie tylko uprawniony, lecz wręcz zobowiązany do skontrolowania danych składających się na tę wartość oraz sposobu jej obliczenia. Może mieć tutaj zastosowanie tryb określony art. 25 k.p.c. w zarysowanych powyżej granicach, zgodnie z którym sąd może sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie; powinna ona odpowiadać wartości rzeczywistej (z reguły rynkowej) przedmiotu sporu (M. Lisiewski (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 1, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1975, s. 113; T. Wiśniewski, J. Klimkowicz (w:) H. Dolecki, I. Gromska-Szuster, A. Jakubecki, K. Knoppek, G. Misiurek, P. Pogonowski, T. Radkiewicz, T. Zembrzuski,

T. Żyznowski, T. Wiśniewski, J. Klimkowicz, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1–366, Warszawa 2021, art. 25).

Niniejszy przepis określa reguły sprawdzania wartości przedmiotu sporu przez sąd w drodze uzupełnienia braków formalnych oraz w sytuacji, gdy poweźmie wątpliwości co do prawidłowości i rzetelności oznaczonej wartości przedmiotu sporu (J. Paszkowski, Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-458¹⁶, uwagi do art. 25, s. 119 i n.). Sąd może w celu zweryfikowania i prawidłowego oznaczenia wartości przedmiotu sporu posłużyć się wszelkimi zgodnymi z prawem sposobami, nie wykluczając też sięgania po wiadomości specjalne z opinii biegłych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2018 r., II UZ 120/17, LEX nr 2473789; A. Partyk (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505³⁹. Tom I, red. O.M. Piaskowska, Warszawa 2024, uwagi do art. 25).

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego regulacja art. 26 nie uniemożliwia sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia przez sąd kontrolujący dopuszczalność kasacji (M. P. Wójcik (w:) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729, red. A. Jakubecki, LEX 2019, art. 25, art. 26). Uruchomienie procedury sprawdzania wartości przedmiotu sporu czy wartości przedmiotu zaskarżenia wymaga wydania przez sąd dwóch rozstrzygnięć. Pierwsze z nich dotyczy uruchomienia samej procedury, drugie zaś ustalenia wartości przedmiotu sporu w drodze wydania postanowienia. Nie są to jednak warunki o charakterze obligatoryjnym, które przesądzałyby o odrzuceniu skargi kasacyjnej oraz bezzasadności rozpoznanego zażalenia.

Skoro zarzuty zażalenia okazały się nieuzasadnione, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił zażalenie. Pełnomocnik ubezpieczonej wniósł o uchylenie skarżonego postanowienia i zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm prawem przepisanych, ale nie zawarł oświadczenia o przyznaniu kosztów pomocy prawnej z urzędu oraz odpowiedź na zażalenie nie została wniesiona, w związku z czym nie orzeczono o kosztach postępowania.

[SOP]

[ms]